

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟΥ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΠΟΙΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

(Συζήτηση για τον Ευρωπαϊό Εισαγγελέα).

Η ιδέα για την σύσταση μιας Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας εντός του χώρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ξεκίνησε ήδη από το έτος 1995, όταν η Επιτροπή ανέθεσε σε ομάδα ειδικών την διερεύνηση της δυνατότητας σύστασης Εισαγγελικής Αρχής εντός του χώρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η μελέτη αυτή ξεκίνησε το 1995 και κατέληξε το έτος 1996 σε κάποιες προτάσεις που αποτέλεσαν και το πρώτο σχέδιο του αποκληθέντος και *corpus Juris*. Επακολούθησε η έκδοση της αποκληθείσας και πράσινης βίβλου (COM (2001) 715 final), δηλαδή ενός σχεδίου που υπέβαλε η Επιτροπή τον Δεκέμβριο του 2001 ως βοηθητικό μέσο διαβούλευσης, προκειμένου να προωθηθεί η ιδέα της σύστασης μιας Ευρωπαϊκής Εισαγγελικής Αρχής, πλην όμως τα σχέδια αυτά δεν προχώρησαν και εγκαταλείφθηκαν. Η ιδέα επανήλθε κατά τις συζητήσεις για την σύναψη της Συνθήκης της Λισσαβόνας. Τελικά στο άρθρο 2 της Συνθήκης αυτής, η οποία κυρώθηκε από την Ελλάδα με τον νόμο 3671/2008 περιλήφθηκε μία νέα διάταξη το άρθρο 69 Ε, το οποίο κατά την γενόμενη ενοποίηση των συνθηκών Σ.Ε.Κ και Σ.Ε.Ε αριθμήθηκε ως άρθρο 86 στην Συνθήκη Λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Σ.Λ.Ε.Ε), με την πρώτη παράγραφο του οποίου ορίζεται ότι « για την καταπολέμηση των αδικημάτων που θίγουν τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης, το Συμβούλιο αποφασίζοντας σύμφωνα με ειδική νομοθετική διαδικασία μέσω κανονισμών, μπορεί να συστήσει Ευρωπαϊκή Εισαγγελία εκ της Eurojust...»

Το εγχείρημα της σύστασης μιας Ευρωπαϊκής Εισαγγελικής Αρχής θίγει ευαίσθητα ζητήματα εθνικής κυριαρχίας και καθώς αναφέρεται στον πολίτη και τον ζωτικό χώρο των ατομικών του δικαιωμάτων, προϋποθέτει αφ' ενός μεν τον σεβασμό στο ακέραιο των δικαιωμάτων αυτών, πολλά από τα οποία απολαμβάνουν συνταγματικής προστασίας, αφ' ετέρου δε την ενσωμάτωση σ' αυτό όλων των δικαιοπολιτικών εγγυήσεων με τις οποίες είναι εξοπλισμένο το ποινικό δικονομικό μας σύστημα. Είναι βέβαια

αλήθεια ότι με την κύρωση της Συνθήκης της Λισσαβόνας κατά το άρθρο 28 του Συντάγματος και την κατάργηση του λεγόμενου «τρίτου πυλώνα», η χώρα μας εκχώρησε μέρος της εθνικής της κυριαρχίας στον χώρο της Δικαιοσύνης, Ελευθερίας και Ασφάλειας, που αποτελούσε και τον σκληρό πυρήνα της διακυβερνητικής συνεργασίας μέχρι τότε. Η εκχώρηση όμως της άσκησης δικαστικών αρμοδιοτήτων, όπως είναι και η άσκηση ποινικής δίωξης σε ένα υπερεθνικό όργανο, όπως είναι η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία, θέτει αυτόματα το ερώτημα αν η κύρωση μιας Διεθνούς Σύμβασης, με την αυξημένη ή μη πλειοψηφία των παραγράφων 2 και 3 του άρθρου 28 του Συντάγματος, επιτρέπεται να οδηγεί σε μια «οιονεί σιωπηρή αναθεώρηση» μη αναθεωρητέων συνταγματικών διατάξεων. Μεταξύ των τελευταίων περιλαμβάνεται χωρίς αμφιβολία και εκείνη του άρθρου 26 παρ.3 του Συντάγματος με την οποία ορίζεται ότι «η δικαστική λειτουργία ασκείται από τα δικαστήρια, οι αποφάσεις τους δε εκτελούνται στο όνομα του Ελληνικού λαού», η οποία, σύμφωνα με το άρθρο 110 παρ1 του Συντάγματος, δεν υπόκειται σε αναθεώρηση. Στο σημείο αυτό ελάχιστα πρέπει να τονισθεί ότι οι εισαγγελείς κατά το Σύνταγμά μας εξομοιώνονται με τους δικαστικούς λειτουργούς (άρθρα 87 του Σ) και συνεπώς ή άσκηση της ποινικής δίωξης θεωρείται ως ενάσκηση δικαστικής λειτουργίας. Η σχέση μεταξύ των κανόνων του Συντάγματος και εκείνων του κοινοτικού δικαίου (πρωτογενούς ή παράγωγου), είναι ζήτημα το οποίο δεν έχει ακόμη ad hoc απασχολήσει τα Ελληνικά Δικαστήρια, σε αντίθεση με τη πάγια νομολογία του Δ.Ε.Κ σύμφωνα με την οποία οι κανόνες του Κοινοτικού Δικαίου έχουν υπερσυνταγματική ισχύ. Από την άλλη πλευρά δεν μπορεί να αγνοηθεί ότι η πρακτική της εκχώρησης εθνικής κυριαρχίας με την κύρωση των ιδρυτικών συνθηκών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και των κειμένων που τις τροποποίησαν (Συνθήκη του Μάαστριχτ, Συνθήκη του Άμστερνταμ, Συνθήκη της Νίκαιας), δεν είναι άγνωστη στην Ελληνική έννομη τάξη. Πράγματι μέσω της διαδικασίας αυτής, εκχωρήθηκαν από την χώρα μας, αφ' ενός μεν νομοθετικές αρμοδιότητες στο Συμβούλιο Υπουργών, μέσω της υπογραφής Κανονισμών, αφ' ετέρου δε δικαστικές εξουσίες στο Δ.Ε.Κ, μέσω της θέσης σ' αυτό προδικαστικών ερωτημάτων από τα δικαστήρια των κρατών μελών, αλλά και μέσω της

υποχρεωτικής εφαρμογής από αυτά των αρχών που αυτό διαμορφώνει με τις αποφάσεις του.

Για την σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας το αναθεωρημένο σχέδιο Κανονισμού επιλέγει το μοντέλο ενός πλασματικού ενιαίου νομικού χώρου εντός του οποίου η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία μπορεί να ασκεί την αρμοδιότητά της, τουτέστιν διώξεις, έρευνες και παραπομπές ενώπιον της δικαιοσύνης και να ασκεί εισαγγελικά καθήκοντα στα αρμόδια δικαστήρια των κρατών μελών. Η επιλογή όμως αυτή, χωρίς να έχει επέλθει προηγουμένως ενοποίηση των κανόνων απονομής της ποινικής δικαιοσύνης με την θέσπιση ενός κοινού κώδικα ποινικής δικονομίας, δύσκολα καλύπτει τους ανωτέρω προβληματισμούς. Η διατύπωση του άρθρου 12 παρ. 1 του Σχεδίου Κανονισμού με το οποίο ορίζεται ότι « οι έρευνες και διώξεις εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας διευθύνονται και διεξάγονται από τους Εντεταλμένους Ευρωπαίους Εισαγγελεείς, υπό την καθοδήγηση και εποπτεία του Ευρωπαϊκού Εισαγγελέα», δεν μεταβάλλει ουσιωδώς τα πράγματα, καθόσον και υπό την διατύπωση αυτή, η άσκηση της ποινικής δίωξης δεν γίνεται καθαρά από ένα εθνικό όργανο δίωξης, αλλά από τον Εντεταλμένο Ευρωπαίο Εισαγγελέα, ο οποίος εν μέρει μόνο εντάσσεται στο ιεραρχικά δομημένο εθνικό δικαστικό σύστημα – υπό διπλή βεβαίως ιδιότητα, εκείνη του Ευρωπαίου αλλά και εκείνη του Εθνικού Εισαγγελέα - όντας υποχρεωμένος να υπακούει στις δεσμευτικές οδηγίες και παραγγελίες του Ευρωπαίου Εισαγγελέα και τις αποφάσεις περί διεξαγωγής έρευνας και δίωξης του μόνιμου τμήματος της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, αφού ρητά ορίζεται στην παράγραφο 3 του άρθρου 12 ότι «όταν οι Εντεταλμένοι Ευρωπαίοι Εισαγγελεείς ενεργούν στο πλαίσιο της εντολής τους βάσει του Κανονισμού, είναι τελείως ανεξάρτητοι από τις εθνικές εισαγγελικές αρχές και δεν έχουν υποχρεώσεις έναντι αυτών».

Στο σχέδιο κανονισμού δεν γίνεται μέχρι στιγμής λεπτομερής αναφορά στις πράξεις που δικαιούται να προβεί η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία, καθώς και στις προϋποθέσεις διεξαγωγής τους. Μερικές από τις πράξεις αυτές είναι ιδιαίτερα επαχθείς, όπως η ανακριτική διείσδυση, οι ελεγχόμενες παραδόσεις και μεταφορές, η δέσμευση περιουσιακών στοιχείων, η άρση του τηλεφωνικού απορρήτου, η καταγραφή της δραστηριότητας υπόπτων

εκτός της κατοικίας τους με κατάλληλες συσκευές ήχου και εικόνας, η ανάλυση γενετικών δεδομένων, που θίγουν ατομικά δικαιώματα, η προστασία των οποίων κατοχυρώνεται από το Σύνταγμα. Με το άρθρο 5 παρ. 2 του Σχεδίου Κανονισμού ορίζεται ότι «οι έρευνες και οι διώξεις της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, διέπονται από τον παρόντα κανονισμό. Το εθνικό δίκαιο ρυθμίζει τα ζητήματα που δεν ρυθμίζονται από τον παρόντα κανονισμό. Το εφαρμοστέο δίκαιο είναι το δίκαιο του κράτους μέλους στο οποίο διεξάγεται η έρευνα ή η δίωξη. Σε περίπτωση που κάποιο ζήτημα ρυθμίζεται και από το εθνικό δίκαιο και από τον παρόντα κανονισμό, υπερισχύουν οι διατάξεις του κανονισμού». Εάν και εφόσον ο κανονισμός δεν ορίσει τελικά κάτι διαφορετικό σχετικά με τις πιο πάνω πράξεις και τις εγγυήσεις διεξαγωγής τους, αυτές θα διενεργούνται κάτω από τις ίδιες προϋποθέσεις και με τις ίδιες εγγυήσεις (δικαστικές) που παρέχει η εθνική νομοθεσία για την προστασία των ατομικών δικαιωμάτων και προς το παρόν δεν φαίνεται να υπάρχει κάποιο ιδιαίτερο συνταγματικό πρόβλημα σε σχέση με αυτές. Παρόμοια είναι και η διατύπωση του άρθρου 32 παρ.2 στην πιο πρόσφατη διατύπωση του οποίου ορίζεται ότι «οι ύποπτοι και οι κατηγορούμενοι απολαύουν όλα τα διαδικαστικά προνόμια που προβλέπονται για την περίπτωση τους στο εφαρμοστέο εθνικό δίκαιο»

Για τα ζητήματα και τους προβληματισμούς που εγείρονται σε σχέση με τον υπό διαμόρφωση Κανονισμό θα μιλήσουν στην σημερινή εκδήλωση του Ινστιτούτου οι εκλεκτοί συμμετέχοντες στους οποίους και θα δώσω αμέσως τον λόγο.